

Gazze'den Tahran'a: İsrail'in nokta atışları ve Orta Doğu'nun geleceği

İsrail'in Hizbullah ve Hamas liderlerine suikastleri, hassas dengeler üzerinde duran Orta Doğu'da tansiyonu artırdı. Netanyahu'nun planı ne? İran nasıl cevap verecek? Bölgeyi neler bekliyor? Doç. Dr. Salih Bıçakcı yazdı.

Tanpınar'a atfedilen "Türkiye evlatlarına kendisinden başka bir şeyle meşgul olmak imkânını vermiyor" cümlesi var ya, aynını Orta Doğu için uyarlamak istiyorum.

Orta Doğu, Arap Ayaklanması sonrasında bir türlü denge bulmayan bir tektonik hareket içinde...

Hamas'ın İsrail'e yönelik saldırısıyla başlayan ve İsrail'in 7 Ekim saldırılarına karşılık vermek için başlattığı Gazze operasyonu sahada varolan dengeleri alt üst etti.

Çaresizce çıkış arayan Netanyahu

Bu sürecin son dönemeçlerinden birinde, İsrail'in Gazze saldırısı soluk kesmeden devam ederken Netanyahu, ABD seçimleri öncesinde Washington'a yaptığı siyasi

ıkarmanın bir sonucu olarak Kongrenin birleşik toplantısında 50 dakikalık bir konuşma yaptı. Sözü sık sık alkışlarla bölünen konuşmadan tek öğrendiğimiz, Netanyahu'nun içinde bulunduğu durumdan çaresizce bir çıkış aradığı oldu.

Konuşmada Gazze'ye yaptığı saldırıları meşrulaştırmaya çalışırken "Bu bir medeniyetler çatışması değil, barbarlar ile medeniyetin çatışmasıdır" diyordu.

Konuşmadan sadece birkaç gün sonra bu çatışmayı çok daha tehlikeli bir boyuta taşıdı.

Haniye suikastı ve soru işaretleri

31 Temmuz 2024 sabahı saat 02:00'de, ajanslar Hamas Siyasi Büro Lideri İsmail Haniye'nin vurulduğu haberini geçtiler. Gelen ilk bilgilere göre lazer güdümlü füzeyle vurulmuştu. Manşetler, Haniye'nin İsrail tarafından vurulduğu bilgisi ve kendisinin heybetli fotoğraflarıyla süslenmişti.

Ancak İsrail'in yıllardır bu tür durumlarda suikasta dair nokta atışı fotoğrafları yayınladığını ya da el altından servis ettiğini bilen herkesin dikkatini çeken bir şey vardı: Bu eyleme dair görüntü azdı.

Oysa 30 Temmuz akşam saatlerinde İsrail Hizbullah'ın önemli komutanlarından Yarbay Fuad Şükrü'ye yönelik bir saldırı gerçekleştirmiş ve saldırıyı üstlenmişti. İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant Şükrü'ye yönelik suikast için

“Ellerinde birçok İsrailinin kanı var. Bu gece, halkımızın kanının bir bedeli olduğunu ve bu amaç doğrultusunda güçlerimiz için ulaşamayacağımız hiçbir yer olmadığını gösterdik” dedi.

Gelelim spekülâtif kısma. İran’da helikopter kazasıyla Reisi’nin ölümüyle birlikte boşalan koltuğa oturan Cumhurbaşkanı Mesut Pezeşkiyan’ın ilk ayında görüştüğü isimlerden birisiydi İsmail Haniye. 2024 Nisan ayında, ailesini hedef alan saldırıda üç oğlunu kaybetmesi üzerine tedbirler arttırılmıştı. Pezeşkiyan’ın 30 Temmuz’daki yemin törenine katılan Haniye, birkaç saat sonra kaldığı binada iki korumasıyla birlikte vuruldu.

Haniye’nin vurulduğu yer ve bina hakkında bilgi bulmak epey zor oldu. Sadece YouTube’da kimliği konusunda epey şüphe uyandıran [birisinin](#) koyduğu ve sonradan Youtube’un kaldırdığı [videodan](#) başka bir görüntü bulamadım. İlginç olan ise bu video kaydının üstünde 08.23 PM (20.23) ifadesinin bulunmasıydı. Öte yandan videonun saldırılan binada arama kurtarma çalışmaları yapılırken, yukarıdan cep telefonu ile çekildiğini sanıyorum. Savunma sanayii alanında uzman Arda Mevlütoğlu’nun Twitter zincirinde [paylaştığı](#) diğer bir resimde videodan farklı bir konum paylaşıyor.

Saldırının özellikleri

Hem Beyrut hem de Tahran saldırısına bakıldığında yıkım gücü açısından İsrail’in Gazze’de sıkça yaptığı saldırı

tiplerine benziyor. Hatta YouTube'da paylaşılan video ile Beyrut saldırısı benzerlik bile gösteriyor diyebiliriz. Belki de İsrail her iki saldırı için de aynı anda düğmeye bastı ya da senkronize taraflar yakın zamanda bu eylemi gerçekleştirdiler.

Tel Aviv'den Tahran'a böyle bir saldırıyı gerçekleştirmenin, hedefleri yok etmenin sanıldığı gibi kolay olmadığını da ifade etmeliyim. Yine Mevlütoğlu tweet [zincirinde](#) var olan bilgiler ışığında teknik imkanları ve bunun nasıl mümkün olabileceğini net biçimde ifade etmiş.

İsrail son on yıldır Suriye hava sahasına girerek belirli kişileri hedef alan saldırılar yapıyor. Suriye hava sahasının kontrolü Rusların elinde olduğu için ve bu alanı S-300 füzeleriyle koruduğu için, İsrail saldırılarında özel bir taktik kullanıyor. Uçakları uluslararası hava sahasını kullanarak Suriye'de vuracağı noktaya yaklaşınca elektronik muharebe ile karıştırma yaparak Suriye hava sahasına girip atışı yapıp, bir dakika içinde uluslararası hava sahasına çıkıyor. Bu konuda epey ustalaştılar. Böylece Rus füzelerinin saldırısından korunuyorlar.

İsrail bu taktiği Tahran için de uygulamış olabilir.

İsraili bir [araştırmacı](#) İsrail'in saldırıyı İran karasularındaki bir İsrail denizaltısından yaptığını iddia ediyor. Ancak bu iddia çok kuvvetli değil. Zira denizaltıdan füzenin çıkış süresi ve suikast yapılacak kişinin oradaki varlığını koruması arasındaki ilişki çok kırılğan. İkincisi de füzenin

ses hızının altında uçuş süresi arttıkça tespiti daha kolay yapılabilir hale gelecektir.

İran ve Haniye

Haniye, İran için önemli bir isimdi.

Halit Meşal'ın vazgeçtiği İran ittifakını, bölgesel güvenlik denklemini göz önüne alarak tekrar inşa eden Haniye'dir. Özellikle de Devrim Muhafızları'nın silah kaçırma, asimetrik saldırı kapasitesi düşünüldüğünde Hamas'ın 7 Ekim'deki saldırısını gerçekleştirme kabiliyeti geliştirmesinde etkileri olduğu göz önüne alınmalıdır.

Haniye'nin üç oğlunun katledildiği Nisan 2024 saldırısı sonrasında aile acı dolu günler geçirmişti. Katar'da yaşayan Haniye, Pezeşkiyan'ın yemin töreni için Tahran'a gelmişti.

Haniye'nin korunması görevini ise Devrim Muhafızları'nın Ensar El-Mehdi koruma biriminin yaptığını biliyor.

Bu birimin bu kadar hedef alınmış siyasi bir lideri, açık ve bilindik bir noktada konaklattığını zannetmiyorum. Hatta İran kökenli [gazeteler](#) kendisinin Saadabad Karargahı'nda yer alan Besiç El-Zehra Kampı'nda misafir edildiğine dair ifadeler kullanıyorlar.

Haniye her nerede konaklamış olursa olsun, böyle bir operasyonu gerçekleştirmek için siber casusluk, insan ve uydu istihbaratının yoğun olarak kullanılmış olmalı. Çünkü

atış ve hedefin, etki alanında olmasını koordine etmek sanıldığı kadar kolay bir hamle değildir.

1 Ağustos sabahı itibariyle bakıldığında İran bu operasyonda ne kullanıldığı ve nasıl olduğu konusunda net bir bilgi paylaşmadı. Öte yandan 31 Temmuz akşamı itibariyle İsrail Haniye konusunda saldırıyı [üstlenmemiştir](#).

İran açısından bu suikastın farklı boyutları da var.

Yeni Cumhurbaşkanı'nın yemin töreni sonrasında önemli bir direniş liderinin kendi topraklarında saldırıya uğraması olayını kucağında bulması, Pezeşkiyan için zor bir başlangıç anlamına geliyor.

[İran'da yeni Cumhurbaşkanı: Pezeşkiyân, İran'ı dönüştürebilecek mi?](#)

[İran'ın yeni Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyân, seçmenin "kötüye gidişi durdurma" talebine ne ölçüde yanıt verebilecek? Türklüğü abartılıyor mu? Ona reformcu demek doğru mu? İran dış politikası onun döneminde nasıl seyredecek?](#)

Tahran'a göre, saldırıda ABD'nin de payı var, yaptığı açıklamayla bunu vurguladı.

İsrail ise şu anda inandırıcı reddedebilirlik taktiğini kullanarak, stratejik avantajını artırmaya çalışıyor.

İran'ın da aynı taktiği farklı bir yönden izleyerek bir yöntem geliştirmeye çalıştığını düşünüyorum.

Netanyahu'nun amacı ne?

Netanyahu'nun Gazze'deki operasyondan çıkış noktası aradığı herkesin malumu.

Ama esas hedefinin Amerikan seçimlerinin sonucunu bir an önce görmek olduğuna eminim. ABD seçimlerinin getirdiği yavaşlama, Netanyahu'nun sahadaki esnekliği ve gücünü azaltıyor.

İsrail'deki dindar ve siyonist gruplar Gazze savaşının sürmesini isterken, öte yandan liberal ve sol kanatta esirlerin kurtarılması için yaptıkları gösterilerle yoğun baskı oluşturuyorlar. ABD'den zaferle ve yeni imtiyazlarla dönen Netanyahu'nun kimin seçileceğinden çok kimin onunla daha çok ittifak edeceğine odaklandığını tahmin etmek güç değil.

Öte yandan Kamala Harris'in Obama ailesiyle bağlantıları ve daha liberal görülen duruşu dolayısıyla Netanyahu'ya mesafeli olmasını beklerim.

Gazze'den çekilmeyen ve bir başarı hikayesi yakalayamayan Netanyahu, bunları başarmadan iktidardan düşerse onu bekleyen mahkeme süreçleri ve başarısız hale getirilen kurumların nasıl tekrar inşa edileceği İsrail'de en çok konuşulan konular arasında.

Netanyahu çıkış arıyor, bu yüzden de el yükselterek zaten zor durumda olan İran'ı ve Hizbullah'ı daha da zora sokarak, bu aktörlerin asimetrik savaş kapasitelerini kullanmalarını sağlayarak, uzatılmış bir dar saha operasyonu ile tehdit varlığı iddiasıyla kendini güçlendirmeyi deniyor olabilir mi?

Dikkatleri, Gazze'de sürdürülen bir operasyondan Güney Lübnan'da devam eden Hizbullah çatışmasına dönüştürürse, Netanyahu kendisi için bir zaman kazanmış olacaktır.

İsrail toplumu açısından tehdidin varlığı farklı düzeyde de olsa birleştirici olacaktır.

İsrail'in Haniye sonrası Hamas hesabı ne?

Haniye sonrasında Hamas'ın liderliğini kimin taşıyacağı sorusu da bütün dosyaların en önemli konularından birisi olarak masada...

Eğer İsrail bu saldırıyı yaptıysa, Hamas'ın yönetici kadrosunu değiştirmiş olacak ve aynı zamanda Beyrut'a yaptığı saldırıyla İran üzerine odaklı bir düşman oluşturma

stratejisi kurmuş olacaktır.

İsrail'in Gazze'deki değişimi yakalaması için de Hamas'ın etkisini ortadan kaldırması gerektiği gün gibi ortada. Hazır, yıkımlarla Hamas destekçileri azalmış ve askerî gücü azalmışken, yeni bir inşa modeli ortaya koyma fırsatı oluşabilir.

Suudi Arabistan'ın, Çin'in ve belki de Türkiye'nin inşa edeceği Gazze için yeni senaryolar da gündeme gelebilir.

Terörizm çalışmalarında çokça kullanılan liderin ortadan kaldırılmasıyla (leader decapitation) yapının dağılacağı zihniyeti bu saldırının temelini teşkil ediyor.

Hamas ortadan kalkmaz ama güçsüzleşir ve aşağıya iner.

Hamas'ı ortaya çıkaran sebepler son bulmadığı sürece yeni oluşumlar ortaya çıkacaktır.

İran ne yapar?

İran İsrail'in Hizbullah ve Hamas'a yönelik saldırılarına yanıt verecek mi? Hemen herkes bu sorunun yanıtını merak ediyor.

İran önce stratejik olarak olayı sindirmeyi bekleyecektir. Ardından nasıl bir saldırı planlaması gerektiğine karar verecek ona göre cevap verecektir. Bu cevabı hemen görmemiz mümkün olmayabilir. Hizbullah üzerinden bir cevap verilmesi de mümkün olabilir. İran'ın hızlı ve etkin bir

cevap vererek eli yükseltmesini şimdilik beklemiyorum.

Peki, bu durum İran'ı nasıl etkiler?

İran esasında Haniye'nin ortadan kalkmasına üzülmüş olmakla birlikte yeni fırsatlar sunacağı için içten içe sevinmiş olabilir.

Hamas ile kurdukları maliyetli ilişkiyi bir noktada sonlandıracak olmaları muhtemelen yeni odaklarını doğru seçmelerini sağlayacaktır.

Rejimin devamı için Yemen ve Lübnan'a odaklanmış İran stratejisi daha geniş imkanlar sunacaktır.

Orta Doğu'yu ne bekliyor?

Hırslı ve ihtiraslı liderlik profilleri devam ettiği ve vatandaşlarının istekleri göz önüne alınmadığı sürece Orta Doğu'da dengeler beklentinin dışında çok değişecektir.

Yeniden oluşmaya başlayan ikinci Soğuk Savaş'ın Orta Doğu'da sıcak bir vekalet savaşı olarak sürmesi de olası görünüyor.

Günümüz güvenlik şartları, teknolojiye sonsuz güven ve en önemlisi insanın odağı değiştiği sürece epey siyasi suikaste şahit olacağımızı zannediyorum.

Kimisi Trump örneğinde olduğu gibi kahramanlar yaratırken, kimisi de yeni kahramanlara alan açacaktır.

Fayn, güç sahiplerini denetlemek, bakış açılarımızı genişletmek, yankı odalarının duvarlarını yıkmak ve 21. yüzyılın enformasyon karmaşasına direnebilmek için var. Ayda 37 liranızı Fayn aboneliğine ayırın. Bağımsız ve nitelikli gazeteciliğe alan açma çabası için mütevazı bir tuğla. [Abonelik seçeneklerini inceleyin](#).